

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 33.

Den 18 August 1798.

Offentlig Foranstaltning.

Ved Rescript til Kjøbenhavns Magistrat, af 17 dennes, er det fastsat, at Liigbarings-Indretningen i Kjøbenhavn, hvis 6 Aars bestemte Provetid er udløbet, maa, efter de hidindtil gjeldende Bestemmelser, herefter vedvare; ligeledes er Tiden, som Liigbarerne skulle opholde sig i Liighuset, inden de stride til Forretningen, efter at de, den forlangte Tid, have indfundet sig, bestemt til en halv Time.

Justitsfog.

Ved Højesterets Dom, af 30 Mai d. A., saavel som ved den foregaaende Hjemtingsdom, er Pigen Lisbet Pedersdatter Dragvig, af Osadens Hjerding i Nordlands Amt, tilsendt, for Børnesødsel i Dødsmaal, at miste sit Liv med Hovedet, efter Halskuglen, gen,

gen, at sættes paa en Stage, og Kroppen at begraves paa Ketterstedet. Ved Laugtingsdommen er hun derimod dømt til 8 Mars Arbeid paa Fiskeværet Røst. Af Høiesterets Indberetning om denne Sag erfares, at hun efter hendes Foregivende imod sin Willie, og ved Hjælp af Magt, er besvangret af hendes daværende Husbond, som har bedet hende ikke at aabenbare hendes Tilstand, men kaste Barnet bort. Hun har ei heller talt om sit Svangerskab, eller gjort nogen Forberedelse til hendes Barnes fødsel, men alene Aftenen, førend hun fødte om Morgen den derefter, bedet en Gjordemoder, som var tilstede ved hendes Madmoders Barselsfærd, ikke at gaae bort, eller efter Gjordemoderens Udsigende, ikke at biev for længe, inden hun kom igjen. Madmoderen bevidner, at have hørt samme Udladelse af hende baade da og tilforn. Dog nævnede Tilstalte ikke videre, hvad hun vilde Gjordemoderen. Da Sidstnævnte kom tilbage om Morgen den, var Fødselen alt gaaet for sig under følgende Omstændigheder: Madmoderen forklarer at have seet Tilstalte, der laae i samme Værelse, meget tidligt om Morgen den at ligge paaflædt paa Gulvet, og at spytte en Mængde Blod. Paa hendes Forestilling, at hun skulde lægge sig i Sengen, havde hun foregivet, at ville gaae i Høset i et Ørend; efter en halv Times Forløb var hun kommet tilbage, og havde sagt til Vidnet, at hun vilde gaae paa Laden for at tærste, men, da det endnu ei var lyst, bad Vidnet hende biev endnu noget,

hvor-

hvorefter hun ogsaa lagde sig. Bidnet, som derpaa sov
 noget, hørte siden, at der, skøndt det endnu ei var ret
 lyst, blev tærstet paa Læden, og strax derefter kom Til-
 talte ind og lagde sig til Sengs. Da Bidnet siden stod
 op og vilde gaae ud, traad hun, udenfor Dørstokken,
 i en Mængde Blod, hvilket Lisbet Pedersdatter, paa
 hendes Spørgsmaal derom, foregav at have brækket op.
 Delinquentindens egen Forklaring stemmer, i enkelte
 Dele, ikke overeens hermed. Hun foregiver, at hun,
 da hun kjendte Fødselsmerterne, havde villet gaae til
 Nabokonen, for at faae hendes Hjelp, dels fordi hun
 havde meest Fortrolighed til hende, dels ogsaa fordi hun
 undsaae sig ved at vaagne sin Madmoder, der selv laae
 i Barselseng, og derfor, efter hendes Formeening, ei
 formaaede at hjælpe hende; men Fødselen havde overra-
 sket hende, og hun fødte lidt uden for Stuedøren, hvor
 hun vel raabte om Hjelp, men blev ei hørt, da de, som
 skulde have hørt hende, efter hendes Forklaring, sov.
 Saavel inden for Rietten, som til adskillige af de hørte
 Bidner, har hun fortalt, at Fosteret var dødsødt, samt
 at hun indsvøbte det i et Tørklæde, og lagde det hen i
 Læden, hvor formodentligen en Hund eller et andet Dyr
 er indkommet, da det er blevet opvædt fra neden af ind-
 til Brystet og slæbt ned til Elven, hvor Delinquentin-
 den har fundet det, og tildeels skjult det med Steen.
 Nogle Børn, som saae den Tiltalte ved dette Arbeid,
 fortalte saadant, og dette tilligemed det fundne Blod gav

Anledning til Sagens Opdagelse. Endeel Vidner have besigtiget Barnet, der, efter deres eenstemmige Vidnesbyrd, var fuldbaaret, men, som meldt, opadt indtil Brystet, og dets ene Øie udpikket, formodentligen af en Fugl; de have i øvrigt bevidnet, aldeles intet Tegn at have fundet til nogen Haandgjerning, eller at Fosteret paa nogen Maade kunde være dræbt. For at bestyrke sit Foregivende om Barnets Dødsfælsel, har Delinqventinden foregivet, nyligt for Fædselen at have gjort tvende Fald, det ene, som er bevidnet af to Øienvidner, fra en Stige, hvis øverste Trin gik itu; det andet, hvorom haves kun hendes egen Fortælling, paa Isen over en Vandbøtte; til hvilken Tid hun havde sølt Liv i Fosteret, men ei siden. Gjordemoderen formeente og, at Delinqventinden kunde have Skade af disse Fald, især det sidste. I øvrigt er det med Præsteattest oplyst, at hun, da Misgjerningen blev begaaet, var 21 Aar gammel, og at hun eengang før har været besvangret.

Efterat denne Sag med alle sine Omstændigheder, samt Høiesterets derom gjorte Indstilling, og de Grunde, der kunde tale for Dommens Formildelse, har været Kongen foredraget af det danske Cancellie, har Hs. Majestæt, ved Reskript af 17 August d. A. til Amtmanden over Nordlands Amt, formildet ovennævnte Høiesterets Dom saaledes, at Delinqventinden maa benaades paa Livet, imod at hun hensesendes til Arbeid, paa Kongens Naade, til et Fiskevær, hvis Klima er mil.

mildere end paa det af Læugmanden benævnte Nest-Hjævar. De Omstændigheder, paa hvilke denne Doms Formildelse er grundet, ere følgende:

- 1) at det er rimeligt, at Barnet har været dødsfød;
- 2) hendes Tiltale til Gjordemoderen, der, endstjændt den ei har været saa tydelig, at den kunde retsærdiggjøre hende, dog taler til hendes Undskyldning, især, da hun siger, at have ei troet sin Fødselstime saa nær;
- 3) hendes Forklaring over, at have villet gaae til Nabokonen, for af hende at faae Hjælp, hvori hendes hastigt paa kommende Fødsel standsede hende, og at hendes Raab om Hjælp var forgjeves;
- 4) at hun, efter hendes Foregivende, var strax efter Fødselen betaget af Skræk og Angest, og at Hundenes Behandling med Fosteret siden afholdt hende fra at fremkomme dermed;
- 5) at hun for Barnesfaderen har, efter Foregivende, aabenbaret sit Svangerskab, men alene dulgt det paa Grund af hans Bøn, hvilket hun stedse har udsagt.

F o r g i v n i n g .

Under 20 f. M. er igjennem det tydske Cancellie udgivet en kongelig Forordning, til at forebygge Restanser i Communernes Oppebørselsvæsen, og at indfrænke deres Fortrin ved Concurser, for Landstaberne

S on.

Sønder- og Nørre-Ditmarschen. Den indeholder følgende Bestemmelser:

- 1) I Alt, hvad en Commune, Landskab, Sogn, Bønderlagd, Dige- eller Sluse-Selskab, eller hvad de ellers maatte hede, har at hæve og indkræve af deres enkelte Medlemmer og Deeltagere, i Skat, Kontribution, Paalag og Bidrag af alle Slags, Afgiften have hvad Navn den vil, skulle for Fremtiden ingen Restanser finde Sted, men der maa, efter Forsaldstiden, altid gaaes lovmæssigen til Værks med Inddrivelsen.
- 2) Ingen Offisial eller Oppebørsels-Mand maa forskyde slige Restanser og tage Renter derved; i andet Fald skal Rentesfordringen være ugyldig, og hans Udsærd ansees og straffes som pligtstridig.
- 3) Slige Restansers lovlige Fortrinsret ved Concurser skal være indskrænket paa et Aar, fra Concursens Begyndelse regnet, og paa de under Concursen muligt tilkommende nye Restanser.

Blandede Efterretninger.

Paa en af Sognepræsten til Randlev og Bjerregaard Menigheder i Aarhus Stift, Hr. Niels Blicher, over det kongelige Rentekammer indgiven Klage, angaaende en Veis Omlægning over Randlev Byes Mark efter samme Byes Udsiftning, hvorom han desuden har ladet indrykke en Artikel i Maanedsskriftet Iris og

Hebe

Hebe for October 1797, har Hs. Majestat, under 8 d. M., allernaadigst behaget at resolve saaledes:

Vi have ladet Os udførligen foredrage den af Præsten til Randlev, Niels Blicher, over Bort Rentekammer til Os indgivne Klage af 25 October 1797, angaaende en Veis Omlægning over Randlev Byes Marker efter samme Byes Udskiftning, i hvilken Bye Klageren for sin Præstegaard har Lod, som Beneficiarius; ligesom og alle den Sag vedkommende Akter og Dokumenter ere for Os fremlagte, tilligemed Bort danske Cancellies over Sagen afgivne Betænkning. Efter at have taget alt dette i Overveie, finde Vi fornævnte Klage aldeles ubesøiet, og bifalde derimod i et og alt, hvad af Bort Rentekammer i denne Sag Tid efter anden har været foranstaltet, paa følgende, i bemeldte Bort Collegii Forestilling indeholdte, Grunde: For det første kunne Gosmer og Halling Sognes Beboere ikke ansees uberegttigede til at besvare sig over, at de to gamle Veie over Randlev Mark, som havde været deres Kjøbstæd. Ting- og Mølleveie, vare ved Randlev Byes Udskiftning blevne afslagne, og i disses Sted en anden Bei anlagt uden om Byens Marker, som for Gosmer var 1221 Alen, og for Sneierup By 2007 Alen længere, end de forrige, uden at Gosmer og Halling Sognes Beboere, eller deres Herskab, vare kaldte til den Aasteds-Samling, hvor denne Omlægning

ning af Weiene blev af Amtets Landvæsens-Commission bestemt, for derover at erklære sig, uagtet den belende Land-Inspekteur havde gjort Commissionen opmærksom paa, at Weien blev ved denne Forandring betydeligen forlænget. Vel udviser Aasteds-Forretningen: at Forvalteren ved Gersdorfslands Gæds, hvorunder Gosmer og Halling Sogne henhøre, har til Landvæsens-Commissionen indgivet et Promemoria angaaende to smaae Agre, som tilhørte Gosmer Kirke, og vare beliggende paa Randlev Mark; men der sees ikke, at der med ham, eller hans Hærskab, eller Gosmer og Halling Sognes Beboere har været handlet om Weienes Omlægning, eller at de deri have samtykket, ligesom Landvæsens Commissionens Forretning heller ikke af Gersdorfslands Eier, eller nogen paa sammes Begne, er underskrevet. Overalt, dersom Leds-Eierne i Randlev Bye vilde have anseet Gosmer og Halling Sognes Beboere, eller disses Hærskab, inkompetente til at paatale Weiens Omlægning, burde de have strax fremsat denue Indsigelse imod Gosmer og Hallings Beboeres Klage; men hine have tvertimod ved igjentagne Ansøgninger, og navnlig ved Promemoria til Rentekammeret, af 10 August 1795, underskrevet af samtlige Randlev Byes Leds-Eiere, ogsaa den daværende Præst anholdt om, at den efter Landvæsens-Commissionens Beslutning anlagte nye Wei maatte vedblive, indtil

et Aasteds-Møde kunde vorde holdt, og det endeligt bestemt, om Veien burde forlægges anderledes, end ved Byens Udskiftning var stect; derved have de udtrykkeligen erkjendt: at de ikke ansaae Udskiftnings-Forretningen, for saavidt den angik Veienes Omlægning, som en res judicata, der ikke kunde forandres, i det de selv provocere til en nye Aasteds-Forretning, hvorved Veiens Omlægning atter skulde komme under Ventilation og til endelig Beslutning. Hvad for det andet Rentekammerets, under 31 Decbr. 1796, afgivne og af Præsten Blicher paaflagede Decision angaaer, da indeholder vel Forordningen om Fælledsfaabets Ophævelse af 23 April 1781 og den Regel, at de mindre Veie imellem Bye og Bye, eller til Kirke og Mølle, bør, saavidt muligt, anlægges uden omfiring og imellem Lodderne, men dersfra gjøres en billig Undtagelse, dersom Veien derved alt for meget forlænges; da nu den ved Udskiftningen i Randlev bestemte nye Vei virkelig befandtes betydeligen forlænget, til Uleilighed for Gosmer og Halling Sognes Beboere, har Rentekammeret med saa meget bedre Foie eragtet, hvad fornævnte Resolution i Henseende til Veiens Omlægning indeholder, da denne Beslutning er overeensstemmende med det af Randlev Lods-Eiere selv ved Aasteds-Mødet den 27 Octbr. næstforhen gjorte Tilbud. Og endskjønt dette ikke blev fra den anden Side antaget, og selvsig ikke,

som

som Convention, kunde forbinde Nandlev Lods-Eiere, saa dog, da Rentekammeret, paa Grund af den ovenanførte § af Forordningen, ikke kunde bifalde Landvæxsens-Commissionens under sidstnævnte Dato afgivne Eragtning, at Veien burde forblive saaledes, som den ved Udskiftningen var bestemt og derefter assat, kunde ingen billigere og for Nandlev Lods-Eiere mindre byrdesuld Beslutning til Veiens Forandring tagges, end ved at følge det af disse selv forhen gjorde Forslag og Tilbud. Dersom og Nandlev Lods-Eiere havde fundet sig fornærmede ved denne Rentekammerets Resolution, burde de strax derover have fremsført deres Besværing; derimod have de, ved at afslukke den af Landvæxsens-Commissionen bestemte Bei, og at aabne den, som i Kammerets Resolution var anvist, virkelig acquiesceret ved samme Resolution; og var dette end, som Klageren siger, sket af Frøielighed og ikke af Pligt, kunde de dog ikke fritages fra forsvarligen at istandsætte den Bei, som de frivilligen havde aabnet, eller unddrage sig fra det Tilsyn dermed, som efter den paaberaabte Forordnings § 8 og 9 tilkommer Rentekammeret. Det er altsaa for det tredje uretteligen, at Blicher vil gjøre samme Collegio dets Competense heri stridig, og have den Sag om Veiens forsvarlige Istandsættelse henviist til Politieretten, hvor den ikke henhører, saalange der handles om dens første Istandsættelse efter Udskiftningen,

men

men vel, i Tilfælde af, at der siden tvistes om dens Bedligholdelse. Ogsaa dette har været erkjendt af Randlev Lods-Eiere, i det de den 10 April 1797 have indsendt til Kammeret en saakaldet Synsforretning, der skulde bevise den efter Kammerets Resolution affatte Veis Godhed, og da denne Forretning, hvorimod Bederpartiet gjorde Indsigelse, som ubeediget, og ei afholdt ved Mænd, udmeldte af Retten, ikke af Kammeret kunde antages som gyldig, har Randlevs Lods-Eiere indsendt en Synsforretning af 26 Juni og et Oversyn af 17 Juli 1797. Det første blev af Erhververne selv paaanket til Oversyn, og derfor ikke edeligen afhjælmet, det andet har Kammeret maattet forkaste, da det ikke var indrettet efter Collegii paa Forordningen grundede Forskrift, Stevnamaalet dertil ogsaa sandtes uovereensstemmende med det, hvorefter den paaankede Synsforretning var afholdt, ligesom ei heller en, uden Kammerets Foranstaltning eller Forevidende, iværksat Landvæsens Forretning burde, eller kunde, anses som lovligt Beviis om Veiens Beskaffenhed. Og da et senere, under 2 Octbr. erhvervet Syn ligesaa lidet beviste, hvad det skulde, og Lods-Eierne derfor have anholdt om, at Sagen igjennem General-Vei-Commissionen maatte undersøges, findes ligesaa lidet Grund til at bevilge denne Ansøgning, som til at bifalde Præsten Blichers Paaastand, at en Synsforretning ikke skulde være det

til

eil denne Sag passende Beviis, da han dog selv med
 de øvrige Lods-Eiere, i Skrivelse til Kammeret af 13
 Juli 1795, har ei alene paataget sig onus proban-
 di, eller den Forpligt at føre Beviis i Sagen, ogsaa
 udtrykkeligen vedtaget at tilvejebringe et edeligt Syn,
 som lovformeligt Beviis, men endog igjentagne Gan-
 ge til den Ende de facto ladet Synsforretninger af-
 holde. Især har Blicher været ubesøiet til at sige,
 at Rentekammeret ved en nye og byrdefuld Lov har
 paalagt de danske Undersaatter at tage Syn over en-
 hver ny Bet, der udlægges ved Udfistninger, da dog
 dette Collegium ikke havde foranlediget nogen Syns-
 forretning over den affatte Bet, førend der over dens
 Beseffenhed blev klaget, og Vedkommende selv hav-
 de vedtaget at erhverve saadant Beviis. Og da Præ-
 sten Blicher, saavel i den til Os indgivne Klage, som
 i et trykt Blad, ei alene har sadt denne Sag i et
 urigtigt Lys, men endog brugt fornærmelige og upas-
 sende Udladelser imod Bort Rentekammer, ville Vi,
 at ham, for dette hans utilbørlige Forhold, skal igjen-
 nem Bort danske Cancellie gives en skarp Tilrette-
 fattelse.

Da Vi ogsaa have erfaret: at Amtmanden,
 Kammerherre Bülov, ei med Noiagtighed har iværk-
 sat Bort Rentekammers Foranstaltninger i denne
 Sag, ligesom og at han, ved at communicere ved-
 kommende Parter Bort Rentekammers Resolution af

9 Septbr. 1797 har udeladt den Punkt af Resolutionen, hvorved Landvæsens-Commissionens Eragtening af 29 Juli angaaende Weiens Beskaffenhed var kjendt uefterrettelig, ville Vi, at ham igjennem Bort Rentekammer skal tilkjendegives, at saadant hans Forhold af Os ei billiges. De ved Bort Rentekammers Resolution, paa Grund af Forordningen af 23 April 1781 § 9 og 32, Mandlev Bymænd difterede Mulkter ville Vi, i Betragtning af Omstændighederne, og efter Bort Rentekammers allerunderdanigste Foreskilling, maae bortfalde, imod at de herefter uvægerligen efterkomme Collegii Resolutioner i denne Sag, for saavidt saadant endnu ikke maatte være fæet, ligesom og samme Bort Collegium har at foranstalte hvad videre maatte eragtes til denne Sags endelige Afgjærelse, i Overeensstemmelse med Bore Anordninger.

Ved Resolution af 8 August har Hs. Majestæt befalet Professor Theologiae, Doktor F. Mønter, at indtræde som Medlem i den angaaende det almindelige Skolevæsen i Danmark anordnede Kommission, samt i Forening med den dertil udnævnte specielle Kommission at paasee Detail-Opsynet over Skolelærer-Seminarier paa Blaagaard.

For Cancelliet er fremsat det Spørgsmaal: om et Forlig, indgaaet ved Forligelses-Commissionen, i hvil-

ket Debitor har forpligtet sig til at betale den Gjæld, som har været Forligets Gjenstand, i visse Terminer, kan erequeres, indtil alle dets Billaar ere opfyldte, om disse endog henløbe over 1 Aar og 6 Uger.

I den Anledning har bemeldte Collegium under 11 d. M. tilskrevet samtlige Stiftamtmand, Amtmand, Grever og Baroner i Danmark og Norge: at da den 44 § i Forordningen om Forligelses-Væsenet af 10 Juli 1795 aldeles overlader til de forligende Parter eget Godtbefindende at bestemme den Tidspunkt, inden hvilken det indgangne Forlig skal opfyldes, saa kan der, i Tilfælde at Creditor og Debitor ere blevne enige om, at den sidste skal have længere Dilation med Gjældens Betaling end 1 Aar og 6 Uger, ingen Tvivl være om, at Creditor, naar den bestemte Tid er forløben, jo er berettiget til, uden videre at faae Forliget fuldbyrdet; men giver den 44 § saaledes de forligende Parter Hjemmel til at forene sig om, at Forligets Gjenstand ikke skal præsteres af Debitor, førend efter Aar og Dag, saa maa det endnu meer staae Parterne frit for at bestemme, at Fordringen skal betales i visse Terminer, endog da, naar disse Terminer sammenlagte, udgjøre mere end Aar og Dag, og Creditor maa, i Følge heraf, ligesaaavel i dette sidste som i første Tilfælde, være berettiget til at faae det indgangne Forlig uden nogen Fornælse fuldbyrdet; dog at Creditor ikke udsætter Eksekutionen for hver Termin, som er forfalden, over Aar og Dag;

thi

thi i saa Fald maa Fornylses Dom erhverves paa det desformedelst forældede Krav.

Cancelliet er gjort opmærksomt paa, at en Bondekarl ved Navn Jørgen Andersen, af Annise Bye paa Kronborg Amt, har, efterat hans fattige Forældre for omtrent 10 Aar siden ved Døden vare afgangne, forladt en god Tjeneste for at antage sig sine tre smaa Sødsfende, hvoraf den yngste, ved Forældrenes Død, var imellem 4 og 5 Aar, og desuden et forladt uægte Barn af hans Søster, der var eet Aar gammelt, og for hvis Skyld han endnu bestandig holder sin yngste Søster hjemme, endskjønt hun allerede er konfirmeret. I Anledning heraf har bemældte Collegium ved Skrivelse af Dags Dato tilsendt Amtmanden over Kronborg Amt 10 Rdlr., for at overleveres bemældte Bondekarl, som et Beviis paa dette Collegii Opmærksomhed og Agtelse.

Pledige Embeder.

Under det danske Cancellie: Sognefaldet til Torvild og Vedstet i Aarhus Stift, 381 Rdlr., hvoraf svares 200 Rdlr. Pension til den entledigede Sognepræst, Provst Hildebrandt; Chirurgikatet i Sundmørs Fogderi under Romsdals Amt; Chirurgikatet i Nordmørs Fogderi unoer samme Amt; Birkedommer-Embedet ved Kronborg Birk i Sjælland.

Besore

Befordringer og Afgang.

Under det tydske Cancellie: Den 10 August er Cand. juris og Bolontør i det tydske Cancellie, A. Brandt, udnævnt til Herredsfoged i Sønder-Rangstrup Herred, under Apenrade Amt, i den paa Pension afgangne Herredsfoged Pilegaards Sted; Provsterne Friederici i Sønderborg og Pajsen i Schlesvig udnævnte til Medlemmer af Examinations-Collegiet i Gottorf, og den sidste tillige til geistlig Medlem af Over-Consistorium sammesteds.

Under Generalitetet: Den 10 August er den nyelig dimiterede Generalmajor v. Oldenburg igjen ansat i den militaire Detail, og Benævnelsen af den ham tillagte Pension forandret til Bartpenge; Examinatus juris Eylvov befuldmægtiget til Regiments-Quartiermester og Auditeur ved det trondhjemske Dragon-Regiment; Sergeant Vertnum af Artillerie-Corpsen og Korporal Hegge af det andet trondhjemske Infanterie-Regiment, ere befuldmægtigede til Fændriffer à la suite, den første ved det nordensjeldske og den sidste ved det andet trondhjemske Infanterie-Regiment.

Af denne Tidende udgives ugentligen eet Nummer, der forsendes med de ridende Posten til Norge, de danske Provindser og Hertugdømmene.